

MONNIKSGIER – blz. 29
Aegypius monachus

VALE GIER – blz. 25
Gyps fulvus

RÜPELLS GIER – blz. 27
Gyps rueppellii

LAMMERGIER – blz. 17
Gypaetus barbatus

HAVIK – blz. 111
Accipiter gentilis

SPERWER – blz. 115
Accipiter nisus

BALKANSPERWER –
blz. 119 – *Accipiter
brevipes*

GRIJZE WOUW – blz. 135
Elanus caeruleus

AASGIER – blz. 21
Neophron percnopterus

ZEEAREND – blz. 39
Haliaeetus albicilla

STEENDAREND – blz. 43
Aquila chrysaetos

SPAANSE KEIZERAREND –
blz. 47 – *Aquila adalberti*

RODE WOUW – blz. 127
Milvus milvus

ZWARTE WOUW – blz. 131
Milvus migrans

BRUINE KIEKENDIEF –
blz. 143 – *Circus
aeruginosus*

BLAUWE KIEKENDIEF –
blz. 147 – *Circus cyaneus*

KEIZERAREND – blz. 51
Aquila heliaca

STEPPEAREND – blz. 55
Aquila nipalensis

BASTAARDAREND –
blz. 59 – *Aquila clanga*

SCHREEUWAREND – blz. 63
Aquila pomarina

STEPPEKIEKENDIEF –
blz. 151 – *Circus macrourus*

GRAUWE KIEKENDIEF –
blz. 155 – *Circus pygargus*

GIERVALK – blz. 165
Falco rusticolus

SAKervalk – blz. 169
Falco cherrug

SLANGENAREND – blz. 67
Circaetus gallicus

DWERGAREND – blz. 71
Hieraetus pennatus

HAVIKAREND – blz. 75
Aquila fasciata

VISAREND – blz. 79
Pandion haliaetus

LANNervalk – blz. 173
Falco biarmicus

SLECHTVALK – blz. 177
Falco peregrinus

ELEONORA'S VALK –
blz. 181 – *Falco
eleonora*

BOOMVALK – blz. 185
Falco subbuteo

RUIGPOOTBUIZERD –
blz. 99 – *Buteo lagopus*

ARENDBUIZERD – blz. 95
Buteo rufinus

BUIZERD – blz. 87
Buteo buteo

WESPENIDIEF – blz. 103
Pernis apivorus

ROODPOOTVALK –
blz. 189 – *Falco
vespertinus*

TORENVALK – blz. 193
Falco tinnunculus

KLEINE TOREVALK –
blz. 197 – *Falco
naumanni*

SMELLEKEN – blz. 201
Falco colombarius

ZAKGIDS

ROOFVOGELS EN UILEN

LARS GEJL

NOORDBOEK
NATUUR

Oorspronkelijke titel: *Rovfugler of ugler*
© Gyldendal Fakta, 2021
© 2021 uitgeverij Noordboek

Omslagontwerp: Blue Robin,
Arnold Meijer

Vertaling en opmaak:
GMB, Ger Meesters

ISBN 978 90 5615 783 8
NUR 435

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd, opgeslagen
in een geautomatiseerd
gegevensbestand, of openbaar
gemaakt in enige vorm of op
enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door
fotokopieën, opnamen of op
enige andere manier, zonder
voorafgaande schriftelijke
toestemming van Uitgeverij
Noordboek, Postbus 234,
8400 AE Gorredijk, Nederland
– info@noordboek.nl

Noordboek is onderdeel van
20 leafdesdichten en in
liet fan wanhoop bv

www.noordboek.nl

FOTOGRAFEN

Veel dank aan alle fotografen voor hun
excellente beeldmateriaal.

AM: Axel Mortensen; ASP: Alamy
Stock Photos; DO: Daniele Occhiato;
FS: Fernando Sanchez; GG: Gabriele
Grilli; GP: Gabor Papp; GS: Glyn Sellers;
HHL: Hans Henrik Larsen; HJE: Hanne
en Jens Eriksen; H: Helge Sørensen;
ISA: Ib Steen Andersen; JB: Jordi Bas;
JC: Juanvi Carrasco; JK: Jens Kirkeby;
JL: John Larsen; JM: Johnny Madsen;
JMB: Jan-Michael Breider; JSS: Johnny
Salomonsson; KB: Klaus Bjerre;
KD: Klaus Dichmann; LG: Lars Gejl;
LGB: Lars Gabrielsen; LK: Lior Kislev;
MLA: Mladen Vasilev; MP: M. Putze;
MV: Markus Varesvuo; NLJ: Nils L.
Jensen; PH: Per Holmberg; PM: Paolo
Manzi; RT: Roger Tidman; SKKO: Silas
K.K. Olofson; SP: Stefan Pfützke;
TK: Terje Kolaas; TVN: Thomas Varto
Nielsen; ZD: Zedenek Tunka.

GELUIDSOPNAMEN

Jean Roché: lammergier, vale gier, mon-
niksgier, aasgier, Spaanse keizerarend,
keizerarend, bastaardarend, slangen-
arend, dwergarend, havikarend, balkan-
sperwer, grijze wouw, dwergooruil.
Lauri Halikainen: velduil, Laplanduil en
sperweruil.
Xeno-canto: steppearend, steppebui-
zerd, steppekiekendief
Benny en Søren Génsbøl: alle overige.

INHOUD

Voorwoord	5	Ruigpootbuiserd	Roodpootvalk	
Gieren	13	<i>Buteo lagopus</i>	<i>Falco vespertinus</i> 189	
Lammergier		Wespendief	Torenvalk	
<i>Cypaetus barbatus</i>	17	<i>Pernis apivorus</i> 103	<i>Falco tinnunculus</i> 193	
Aasgier		Sperwers	107	Kleine torenvalk
<i>Neophron percnopterus</i>	21	Havik	<i>Falco naumanni</i> 197	
Vale gier		<i>Accipiter gentilis</i>	111	Smelleken
<i>Gyps fulvus</i>	25	Sperwer	<i>Falco columbarius</i> 201	
Monniksgier		<i>Accipiter nisus</i>	115	Uilen 205
<i>Aegypius monachus</i>	29	Balkansperwer	Uilen van Europa 207	
Arenden	33	<i>Accipiter brevipes</i> 119	Dag- en schemeractieve uilen met QR-codes 208	
Zeearend		Wouwen	123	Schemer- en nachtactieve uilen met QR-codes 210
<i>Haliaeetus albicilla</i>	39	Rode wouw	Sneeuwuil	
Steenarend		<i>Milvus milvus</i> 127	<i>Bubo scandiacus</i> 213	
<i>Aquila chrysaetos</i>	43	Zwarte wouw	Oehoe	
Spaanse keizerarend		<i>Milvus migrans</i> 131	<i>Bubo bubo</i> 217	
<i>Aquila adalberti</i>	47	Grijze wouw	Ransuil	
Keizerarend		<i>Elanus caeruleus</i> 135	<i>Asio otus</i> 221	
<i>Aquila heliaca</i>	51	Kiekendieven	139	Velduil
Steppearend		Bruine kiekendief		<i>Asio flammeus</i> 225
<i>Aquila nepalensis</i>	55	<i>Circus aeruginosus</i> 143	Dwergooruil	
Bastaardarend		Blauwe kiekendief	<i>Otus scops</i> 229	
<i>Aquila clanga</i>	59	<i>Circus cyaneus</i> 147	Kerkuil	
Schreeuwarend		Steppekiekendief	<i>Tyto alba</i> 233	
<i>Aquila pomarina</i>	63	<i>Circus macrourus</i> 151	Oeraluil	
Slangenarend		Grauwe kiekendief	<i>Strix uralensis</i> 237	
<i>Cicaetus gallicus</i>	67	<i>Circus pygargus</i> 155	Laplanduil	
Dwergarend		Valken	159	<i>Strix nebulosa</i> 241
<i>Hieraetus pennatus</i>	71	Giervalk	Bosuil	
Havikarend		<i>Falco rusticolus</i> 165	<i>Strix aluco</i> 245	
<i>Aquila fasciata</i>	75	Sakervalk	Sperweruil	
Visarend		<i>Falco cherrug</i> 169	<i>Surnia ulula</i> 249	
<i>Pandion haliaetus</i>	79	Lannervalk	Ruigpootuil	
Buizerds	83	<i>Falco biarmicus</i> 173	<i>Aegolius funereus</i> 253	
Buizerd		Slechtvalk	Steenuil	
<i>Buteo buteo</i>	87	<i>Falco peregrinus</i> 177	<i>Athene vidalii</i> 257	
Steppebuiserd		Eleonora's valk	Dwerguil	
<i>Buteo buteo vulpinus</i>	91	<i>Falco eleonora</i> 181	Boomvalk	
Arendbuiserd		Boombuizerd	<i>Falco subbuteo</i> 185	
<i>Buteo rufinus</i>	95			

VOORWOORD

Zakgids roofvogels en uilen is de eerste gecomprimeerde en effectieve foto-gids met QR-codes naar geluiden die je helpen om snel en zeker deze twee fascinerende vogelgroepen in het veld te determineren.

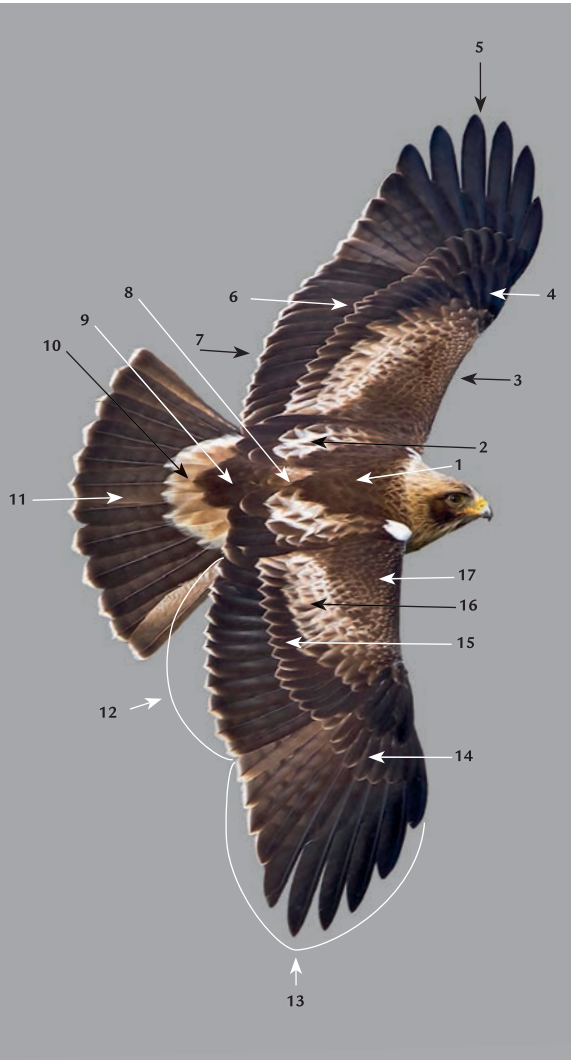
De dagroofvogels die ons fascineren met hun kracht en schoonheid, en de meer nachtactieve uilen die ons zowel fascineren als bang maken, omdat ze, afhankelijk van de geografische verschijning, worden gezien als symbolen van wijsheid of kwaadaardigheid, en notoir moeilijk te zien en te determineren zijn. De reden is hun verborgen manier van leven, goed gecamoufleerde verenkleed, schuwheid en het feit dat ze vaak slechts in een flits en op grote afstand worden gezien.

Met foto's van professionele vogelfotografen uit heel Europa worden de schoonheid, details en veldkenmerken van roofvogels en uilen uitgelicht en verduidelijkt op vergelijkingsplaten met verhelderende teksten en uitgewerkt in de bijbehorende soortbeschrijvingen.

In het veld met een verrekijker om de nek en met roofvogels en uilen bij de hand, wens ik je geweldige ervaringen en een sluitende determinatie.

Lars Gejl, augustus 2021

Steenarend, *Aquila chrysaetos*, 2kj. Gepest door kraaien. Denemarken, 9 februari (LG)

TOPOGRAFIE

Het verenkleed van roofvogels is verdeeld in gedetailleerde groepen waarvan de kleuren en patronen van soort tot soort variëren en bovendien ook van juveniel via onvolwassen tot adult. Bij sommige soorten verschillen mannetjes en vrouwtjes.

1. zadel
2. schouderveren
3. vleugelboeg
4. duimvleugel (alula)
5. vingers (4 tot 7 zichtbare, vrije handpennen)
6. vleugelbaan, vaak langs de rand van dekveren
7. achterrand
8. rug
9. stuit
10. bovenstaartdekveren
11. staart
12. armpennen (arm)
13. handpennen (hand)
14. handpendekveren
15. grote dekveren
16. middelste dekveren
17. kleine dekveren

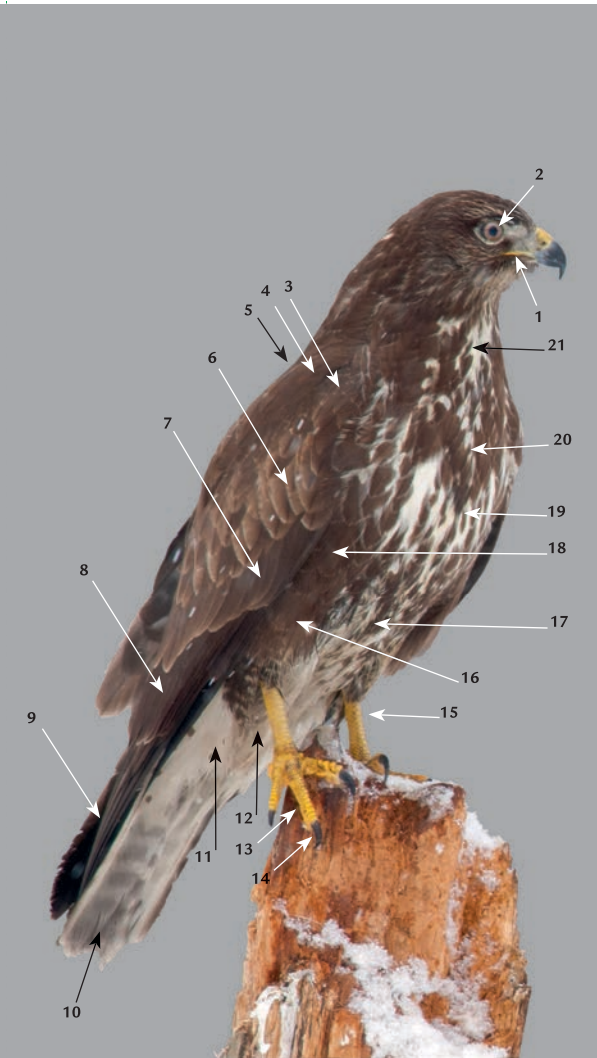
Dwergarend, *Hieraetus pennatus*, juveniel, lichte vorm. Italië, 7 november (DO).

Grootte, vorm en vliegbeeld van roofvogels in combinatie met patronen en kleuren van het verenkleed zijn belangrijke details voor een sluitende determinatie. Het juveniele kleed wordt gekenmerkt door verse veren, terwijl de onvolwassen en adulte kleden meestal een combinatie vertonen van gesleten, geruide en nieuwe veren.

1. kleine ondervleugeldekenveren
2. middelste ondervleugeldekenveren
3. grote ondervleugeldekenveren
4. pols
5. hand
- 5a. P10 tot P1 (primaries), handpennen
6. S1 tot Sxx (secondaries). (armpennen, aantal variabel in verhouding tot de grootte van de vogel)
7. onderstaartdekveren
8. subterminale staartband
9. eindband
10. anaalstreek (lichaam achter de poten)
11. buik
12. 'broek' (bevedering op de poten)
13. Flanken
14. okselveren
15. dwarsband (op dekveren en slag- en staartpennen)
16. achterrand
17. vleugelbaan (langs grote dekveren)
18. 'vingers' (buitenste kwart van de handpennen)
19. handdekveren
20. vleugelboeg

Steppearend, *Aquila nipalensis*, juveniel. Oman, 25. november (KB)

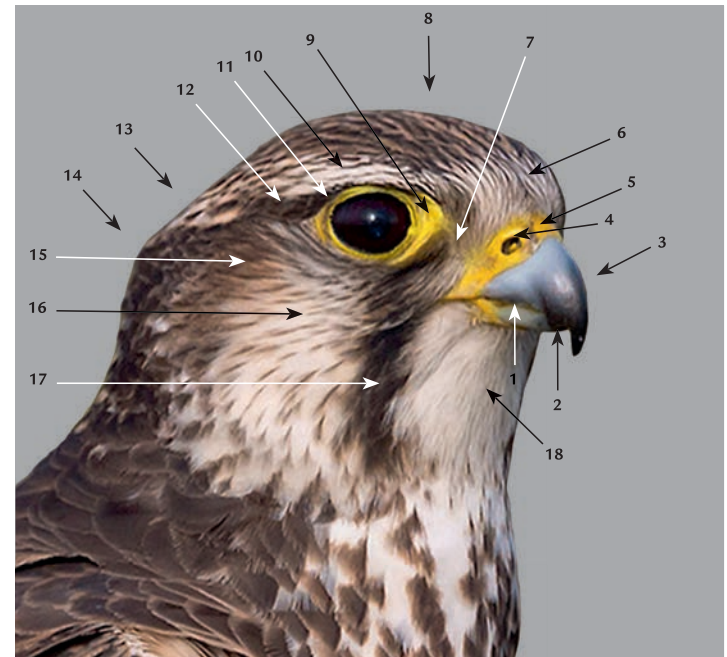
Buizerd, *Buteo buteo*, 2 kj.
Denemarken, 3 maart (LG)

De zittende roofvogel kenmerkt zich door zijn compacte vorm, vaak met brede borst en een relatief kleine kop met haaksnavel. Toch is het vaak moeilijk om de vogel te determineren, omdat het gedrag, het vliegbeeld en de kleeddetails niet te zien zijn. Let daarom op patronen en details op kop, onderlichaam en poten, evenals de vleugel- en staartlengte.

1. mondhoek
2. iris
3. kleine dekveren
4. schouderveren
5. zadel
6. middelste dekveren
7. grote dekveren
8. armpennen
9. handpennen
10. staartpennen
11. onderstaartdekveren
12. anaalstreek (lichaam achter de poten)
13. tenen
14. klauw
15. Tarsus
16. 'broek'
17. buik
18. flanken
19. borst
20. onderborst
21. hals

De tekeningen en details op de roofvogelkop zijn een belangrijke aanvulling voor een sluitende soort-, leeftijds- en geslachtsdeterminatie. De kleur van de iris is bij veruit de meeste roofvogels belangrijk voor een juiste leeftijdsbepaling, terwijl bij de valken vooral de kleur van de washuid en de individuele koptekeningen zowel geslacht, leeftijd als soort kunnen karakteriseren.

1. ondersnavel
2. valkentang
3. bovensnavel
4. neusgat
5. washuid
6. voorhoofd
7. teugel (tussen snavel en oog)
8. kruin
9. oogrand (bij valken)
10. wenkbrauwstreep
11. oogring (naakte huid rondom het oog)
12. oogstreep (donkere streep achter het oog)
13. nekvlek/-band
14. nek
15. oorstreek
16. wang
17. baardstreep
18. keel

Lannervalk, *Falco biarmicus*, adult. Hongarije, 15 februari (JMB)
Valken slaan hun prooi met de klauwen in de lucht en doden deze met hun snavel. De valkentang (2), die fungeert als nijptang waarmee de valk de halswervels van kleinere gewervelde dieren breekt, is een scherpe driehoek aan de zijkanten van de bovensnavel.

GIEREN – blz. 13

5 soorten zeer grote en zeer breedvleugelige, vaak sociale roofvogels. Worden voornamelijk gezien bij het gedurende de dag hoog cirkelen op zoek naar karkassen, hun hoofdvoedsel.

ARENDEN – blz. 33

10 soorten, zeven donkere en drie lichte in verschillende geslachten. Ze zijn allemaal breedvleugelig, leven van prooien, hebben een forse snavel en sterke klauwen, maar hun grootte is zeer variabel.

SPERWERS – blz. 107

Drie soorten met sterk gelijkende verenkleed. Verschillen van de andere roofvogels door hun jachtgedrag, een kleine kop, korte brede vleugels en een lange staart.

VALKEN – blz. 159

10 soorten. De valken zijn te onderscheiden van de andere roofvogels in Europa vanwege hun compacte en gestroomlijnde lichaam en snelle, elegante vlucht op vleugels met een kenmerkende driehoekige hand.

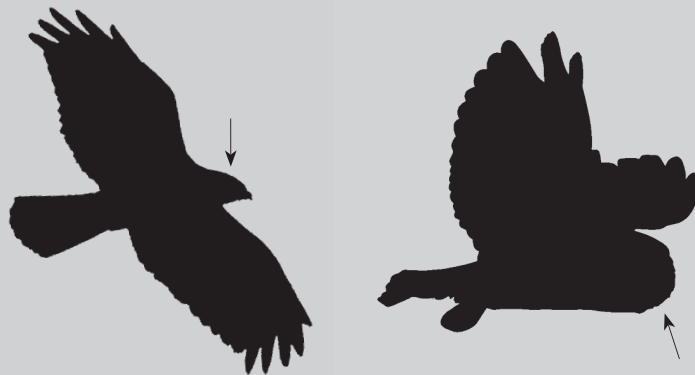

WOUWEN – blz. 123

Drie soorten. Twee grote met een gevorkte staart en een karakteristieke vlucht die doet denken aan die van kiekendieven, en een kleinere soort met een blauwgrijs verenkleed en een valkachtig uiterlijk.

KIEKENDIEVEN – blz. 139

Vier soorten slanke, langvleugelige en langstaartige roofvogels met een karakteristiek kantelende vlucht met vleugels in een V-houding. Mannetjes hebben unieke verenkleed en een valkachtig uiterlijk.

BUIZERDS – blz. 83

Drie soorten, plus de wespendif. Middelgroot en gemakkelijk te onderscheiden door hun compacte vorm met kleine kop en kleine snavel, brede vleugels en relatief korte staart.

UILEN – blz. 205

13 soorten. Verschillen van de roofvogels door de brede, ronde vleugels, hun tonvormige en voornamelijk kortstaartige lichaam en het platte gezicht met naar voren gerichte ogen.

GIEREN

Monniksgier · *Aegypius monachus*

Vale gier · *Gyps fulvus*

Rüppells gier · *Gyps rueppellii*

Lammergier · *Cypaetus barbatus*

Aasgier · *Neophron percnopterus*

In Europa zijn vier broedende giersoorten te zien, terwijl de vijfde soort, Rüppells gier, *Gyps rueppellii*, een familielid van de vale gier, een dwaalgast vanuit Oost-Afrika is.

De gieren verschillen van de andere roofvogels door hun onderscheidende uiterlijk en voedselkeuze. Verschillende soorten hebben een bijna naakte kop en nek en hun dieet bestaat bijna uitsluitend uit aas. De gieren hebben zwakkere vliegspieren ontwikkeld dan de andere roofvogelfamilies en zijn daarom alleen overdag vliegend te zien, wanneer de lucht door de zon is opgewarmd. De breedvleugelige vogels gebruiken de thermiek om hoogte te winnen tijdens hun foerageertochten, waar hun reukvermogen en zicht hen naar de prooi leiden.

Monniksgier, *Aegypius monachus*.
Spanje, 16 december (HS).

MONNIKSGIER – blz. 12

Aegypius monachus

SW 250-295 cm. Grootste gier en roofvogel van Europa, met extreem lange vingers en donker verenkleed.

LAMMERGIER – blz. 16

Cypaetus barbatus

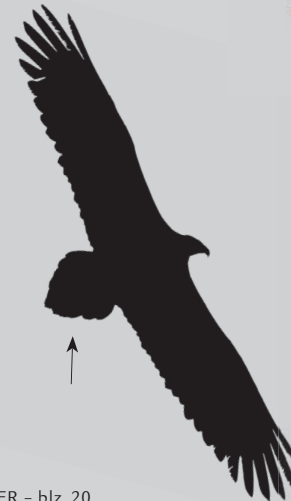
SW 231-283. Grote gier met 'baard' en wigvormige staart.

VALE GIER – blz. 24

Gyps fulvus

SW 234-270 cm. Groot, compact en zeer breed gevleugeld met korte staart en lichte halskraag.

AASGIER – blz. 20

Neophron percnopterus

SW 146-176 cm. Kleine gier met rechthoekige vleugels en wigvormige staart.

